สจล.-กรมข้าวฟื้นข้าวพื้นเมือง เฟ้น12สายพันธุ์ป้อนชาวนา

ร.ต.ร่วมจิตร นกเขา

ชัยฤทธิ์ ดำรงเกียรติ

"เจ้าคุณทหารลาดกระบัง จับมือกับ กรมการข้าว ตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวพื้นเมือง/ข้าวไร่ ชูศักยภาพทนแล้ง ทนฝน ปลอดสารพิษ เผยใช้เวลากว่า 10 ปีศึกษา 30 พันธุ์คัดเหลือ 12 พันธุ์ เช่น ทั้งข้าวเหนียวและข้าวเจ้าส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชุมพรและใกล้เคียงปลูกเป็นพืชอาหารทางเลือก ด้านกรมการข้าวผนึกหน่วยงานวิชาการผลักดันงานวิจัยข้าวไร่ หวังแก้วิกฤติด้านอาหารในแต่ละภูมิภาค

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) วิทยาเขตชุมพร ตระหนักถึงปัญหาข้าวไร่เสี่ยงสูญพันธุ์มาตั้งแต่ปี 2543 จึงเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวไร่สายพันธุ์ดั้งเดิมในพื้นที่ภาคใต้ ได้กว่า 30 พันธุ์ จากนั้นศึกษาลักษณะเด่นและคัดเลือกพันธุ์ที่มีศักยภาพเหลือ 12 พันธุ์

ดร.ร่วมจิตร นกเขา อาจารย์ประจำสาขาวิชาพืชสวน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) วิทยาเขตชุมพร กล่าวว่า ขณะนี้อยู่ระหว่างส่งต่อให้กรมการข้าวทำการรับรองและเพิ่มจำนวนเมล็ดพันธุ์สำหรับกระจายไปยังเกษตรกรที่สนใจในอนาคต

ตัวอย่างพันธุ์ข้าวที่มีศักยภาพข้างต้น เช่น ข้าวเจ้าพันธุ์นางครวญ สามเดือน ภูเขาทอง เล็บนก ดอกขาม ข้าวดำ นางเรียน เล็บมือนาง

ส่วนข้าวเหนียว มีพันธุ์ข้าวเหนียวดำกาเรียว และข้าวเหนียวดำกาดันเรียว เป็นต้น คุณสมบัติเด่นที่พบคือ ทนแล้ง ทนวัชพืช ทนฝน สามารถปลูกได้ในที่ดอน บริเวณไหล่เขา โดยไม่ต้องมีน้ำชังเหมือนนาข้าวทั่วไป อาศัยเพียงน้ำค้าง น้ำฝนและความชื้นที่อยู่ในดินก็สามารถเจริญเติบโต จึงเหมาะนำไปส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเพาะปลูก หรือปลูกแซมในสวนยางพาราในระยะ 3 ปีแรก แสงแดดยังส่องผ่านไปถึงต้นข้าว

เร่งผลิตข้าว12สายพันธุ์แจกชาวนา

"นักวิจัยยังมีหน้าที่สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในพันธุ์ข้าวท้องถิ่น และส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวไร่ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการผลิตอาหารกินเอง รวมถึงมีความสามัคคีในชุมชนเหมือนสมัยก่อน เนื่องจากต้องมีการลงแขกเกี่ยวข้าว รวมถึงมีรายได้จากผลิตผลข้าวไร่ ซึ่งปัจจุบันราคาสูงถึงถังละ (15 กิโลกรัม) 900 บาท" ดร.ร่วมจิตร กล่าว

> นักวิจัยยังมีหน้าที่สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในพันธุ์ข้าวท้องถิ่น และส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าวไร่
>
> ร.ต.ร่วมจิตร นกเขา

ทั้งนี้ ในปี 2551-2553 ทาง สจล. ได้ขยายผลงานวิจัยสู่ชุมชนในพื้นที่ จ.ชุมพร โดยส่งมอบเมล็ดพันธุ์ข้าวไร่บริสุทธิ์ให้กับเกษตรกร อ.ท่าแซะ 9 พันธุ์ รวม 1,500 กิโลกรัม เกษตรกร ต.ชุมพร อ.ปะทิว 200 กิโลกรัม และเมื่อปีที่ผ่านมาได้นำพันธุ์ข้าวไร่พื้นเมืองที่ผ่านการคัดเลือกว่าเป็นพันธุ์ข้าวไร่บริสุทธิ์ 12 พันธุ์ไปปลูกเป็นแปลงสาธิตเพิ่มในพื้นที่บ้านเนินทอง อ.ทุ่งตะโก และ อ.สะพลี จ.ชุมพร

เผยพื้นที่นาถูกเปลี่ยนเป็นสวนยาง-ปาล์ม

พร้อมกันนี้ยังขยายเครือข่ายการเพาะปลูกข้าวไร่ไปยังศูนย์วิจัยข้าว จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งนำไปปลูกในพื้นที่ อ.พิปูน และ อ.นบพิตำ ทั้งยังกระจายไปยังจังหวัดใกล้เคียงอีกด้วย โดยเฉพาะกลุ่มข้าวไร่ใน ต.ชุมโค อ.ปะทิว จ.ชุมพร ปัจจุบันได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวไร่ชุมโค สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่เกษตรกรด้วยกันได้กู้ยืม จนพันธุ์ข้าวไร่เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้จนทั่ว

แม้ว่าข้าวไร่ไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมีในการดูแลรักษา สามารถเจริญเติบโตได้ตามธรรมชาติ ทำให้ข้าวไร่ส่วนใหญ่ เป็นข้าวปลอดสารพิษที่มีแร่ธาตุและวิตามินสูง อย่างไรก็ตาม อุปสรรคของการส่งเสริมให้ปลูกข้าวไร่พื้นเมืองคือ พื้นที่นาถูกเปลี่ยนเป็นสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน จึงมีพื้นที่ไม่มากสำหรับปลูกข้าวไร่ และมีโอกาสน้อยที่จะผลักดันให้ปลูกเชิงพาณิชย์

กรมข้าวเดินสายผนึกหน่วยงานวิจัย

นายชัยฤทธิ์ ดำรงเกียรติ อธิบดีกรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กล่าวว่า กรมการข้าวร่วมมือกับ สจล. จัดตั้งศูนย์เครือข่ายพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภาคใต้ ทำหน้าที่เสมือนธนาคารเก็บรวบรวมพันธุ์ข้าวไร่ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเกษตรกรหรือผู้สนใจทั่วไป ทั้งยังจัดสรรงบ 10 ล้านบาท สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ เช่น การค้นหาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองใหม่ๆ การคัดเลือกพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์ ไปจนถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าว และการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้ให้แก่เกษตรกร อีกทั้งพัฒนาบุคลากร อุปกรณ์และเครื่องมือที่รองรับการใช้งานในอุตสาหกรรมข้าวร่วมกัน

"กรมการข้าวได้เก็บรักษาพันธุ์ข้าวพื้นเมืองไทยไว้กว่า 1.6 หมื่นพันธุ์ ส่วนความร่วมมือกับ สจล.ครั้งนี้จะทำให้มีพันธุ์ข้าวพื้นเมืองใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยและปรับปรุงพันธุ์ข้าวเชิงพาณิชย์ร่วมกันในอนาคต รวมถึงแก้วิกฤติด้านอาหารที่เกิดขึ้นในแต่ละภูมิภาคให้เกษตรกรมีความยั่งยืน" นายชัยฤทธิ์ กล่าว

จับมือสวทช.-สวก.ผลักดันงานวิจัย

นอกจากความร่วมมือกับ สจล.แล้ว ในปี 2556 ยังมีความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) และ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อจะผลักดันงานวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวกับข้าว โดยเฉพาะการสนับสนุนให้เกษตรกรมีผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ

ก่อนหน้านี้ กรมมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในการปรับปรุงสายพันธุ์ข้าว และร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวรในการพัฒนาเครื่องจักรกลทางการเกษตร ซึ่งกรมจะทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน ที่ทำการวิจัยด้านข้าวทั้งหมด รวมถึงสนับสนุนทุนวิจัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย